

ÖĞRETMEN ADAYLARININ RENKLERE İLİŞKİN METAFORLARI

PRE-SERVICE TEACHERS' CONCEPTUAL METAPHORS ABOUT COLOR

Yrd. Doç. Dr. Gülbin ZEREN

Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

Öğretim Gör. Mehmet YAPICI

Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Özet

İnsan renklerle kuşatılmıştır. Bu kuşatılmışlık o kadar güçlüdür ki renkler çoğunlukla sorgulamadan içselleştirilen bir alışkanlığa dönüşmektedir. Bütün bir yaşam, renk ve onların sorgulanmadan alışkanlığa dönüştürülmüş anlamları üzerine kurulmaktadır. Oysa renkler, doğduğumuz andan itibaren ölünceye kadar bütün kararlarımızı etkilemektedir.

Bu araştırma, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4.sınıf öğrencilerinin renk dünyalarını tanımak ve renklere ilişkin sahip oldukları algıları, metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden "olgu bilim" kullanılmıştır. Bu amaç için öğrencilerden kendilerine sunulan ana (kırmızı, sarı ve mavi) ve ara renklere (turuncu, mor ve yeşil) ilişkin metafor üretmeleri istenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. sınıfında okuyan 160 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, öğretmen adaylarından "renk (belirtilerek)gibidir, Çünkü;....." şeklinde anket doldurmaları istenmiştir.

Araştırma sonunda, katılımcılar renklere ilişkin olarak toplam 122 adet geçerli metafor üretmişlerdir. Toplam kategori sayısı 6 olmuştur. Kırmızı için 60 öğrenci tarafından 24 metafor, turuncu için 30 öğrenci tarafından 21 metafor, sarı için 48 öğrenci tarafından 19 metafor, mor için 42 öğrenci tarafından 35 metafor, mavi için 53 öğrenci tarafından 15 metafor ve son olarak yeşil için 51 öğrenci tarafından 18 metafor üretilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara bir bütün olarak bakıldığında, eğitim-öğretim sürecinde, okul mimarisinden eğitim materyal ve araç-gereçlerine kadar turuncu rengin baskın olarak kullanılması ve ağırlıklı olarak mavi ve yeşil ile desteklenmesi gerektiği söylenebilir. Kırmızı ve morun ise kullanımında özenli davranılması gerektiği, uygun zemin ve ortamlarda kullanıldığında çok zengin ve yararlı etkiler bırakacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Metafor, Renk, Öğretmen Adayı

Abstract

Human life is an environment surrounded with colors. This siege is very strong. Therefore, the colors are converted to an unquestioned habit. Life is based on this sense. However, colors effects all our decisions from birth to death.

This research's aim is to reveal the students perceptions who attend 4th grade in Amasya University Faculty of Education about colors with the help of metaphors. Phenomenologic method was used in the study. A total of a hundred sixty students from Education Faculty of Amasya University who proceed 4th grade participated in the study. Participants completed the prompt "Color is like because" by focusing on one metaphor. According to the results, 122 personal metaphors and 6 conceptual categories, based on the participants' metaphorical images, were identified.

For the color of red, 24 metaphors have been produced by 60 students. For the color of orange, 21 metaphors have been produced by 30 students. For the color of yellow, 19 metaphors have been produced by 48 students. For the color of purple, 35 metaphors have been produced by 42 students. For the color of blue 15 metaphors have been produced by 53 students. And finally for the color of green 18 metaphors have been found by 51 students.

If we look at the final outcomes of this study; we can say that in the progress of education, the color of orange should be used in the architectural structure of schools and the school materials. Also orange should be supported by the color of blue and green. In addition to that, the color of purple and red must be used very carefully. At the correct use of these colors, they can be very effective.

Key Words: Education, Metaphors, Color, Pre-service Teacher

GİRİŞ

Renk, ışığın özyapısına ya da cisimlerden yansımaya bağlı olarak gözde oluşturduğu duyumdur (Bakırcıoğlu, 2012). Renklerin insan davranışını ve psikolojisini önemli ölçüde etkilediği bilinmektedir. Renkler, doğada çevrede bulunuş durumlarına göre insanlar üzerinde farklı uyarılar yapabilir. Örneğin bazı renklerin bazı insanlar tarafından tercih edilmesi, sevilmesi o renklerin insanlar üzerinde çağrıştırdığı olumlu izlerden kaynaklanmaktadır (Artut, 2007). Dolayısıyla renklere yüklenen anlam ve değerler, toplumdan topluma insandan insana değişebilen subjektif niteliklerdir. Örneğin, mor rengi kimileri asil, ulaşılmaz, görkemli, gizemli bulurken; kimileri onu, melankolik ve içedönük olarak nitelermektedir. Aynı şekilde kimileri turuncu rengi; sonbahar ve hüüzün olarak nitelerken, kimileri de onu yaşamın ve aşkın, mutluluk ve sonsuz sevincin şiirsel ve görkemli kaynağı olarak algılayabilmektedir.

Renkler insanlar üzerinde ne tür etkiler yaratmaktadır? İnsanlar renklere baktıklarında ya da uyarıcı bir renkle karşılaştıklarında neler düşünmektedirler? Renkler insanlarda ne tür çağrışımlar yapmaktadırlar ve neler hissetmektedirler? Bunu anlamının bir çok yolu vardır; resim yapmak, şiir yazmak/okumak, doğaya çıkarak gözlem yapmak, insanı renklerle bütünleştirebilir. Bazen de renklerin bilimsel bir kavram olarak neye benzediğini bilmek gerekir. İşte bu noktada sorunun çözümünde metafor bir ideal bir yardımcı, kaynak olarak düşünülebilir.

Metafor farklı kaynaklarda ve bilim alanlarında farklı terimlerle ilişkilendirilmektedir. Genel olarak sosyal bilimler alanında yaygın bir kullanıma sahip olan metafor; Sosyoloji ve Felsefede analogi, Edebiyat ve Dilbilim alanında eğreltileme, mecaz, ödüncleme, istiare, Eğitimbilim alanında ise daha çok benzetme anlamında kullanılmaktadır. Ancak, bunların hiçbirini tam olarak metaforik düşünceyi açıklayamamaktadır. Bu nedenle de doğrudan metafor kavramının tercih edildiği görülmektedir.

Metafor kelimesi, yunanca "Metapherein" kelimesinden türemiştir. "Meta" değiştirmek, "pherein" ise taşımak, anlamındadır (Levine, 2005). Metafor, bir düşünce ve görme biçimidir (Morgan, 1998). Günümüzde söz sanatı olarak daha çok tanınan metafor (Salman, 2003), her dilde, anlatımı güçlendirmek, canlı kılmak için yararlanılan söz

sanatlarından biri olarak, benzetme demektir. Benzetme; bir nesnenin niteliğini, bir eylemin özelliğini daha iyi anlatabilmek için bir başka nesne ve eylemlerden yararlanarak, onu anımsatma yoluyla gerçekleştirilir (Aksan, 1998). Öz olarak metafor bir şeyi başka bir şeye göre anlamlandırmak, ifadelendirmektir (Lakoff ve Johnson , 2005). Metaforlar insanın doğayı ve çevresini anlamasının, anlamsız gibi görünen nesnel gerçeklikten belirli yorumlar yoluyla anlamlar çıkarmasının, yaşantı ve deneyime anlam kazandırmanın araçları olarak “bilmeye” de olanak sağlar (Yıldırım Ve Şimşek, 2013).

Metafor; bir şeyi veya bir fikri ona çok benzer niteliklere sahip başka bir şey ile genelde “gibi”, “benzer” sözcüklerini kullanarak istenen tanımlamayı yapmak, anlatıma üslup güzelliği ve kolaylığı katmak için kullanılan sözcük ya da sözcük kümesidir. Başka bir deyişle metafor; bir kavramı, kelimeyi, terimi, olguyu daha güzel ve iyi anlatmak amacıyla, başka bir anlamda olan bir sözcükle bağ kurarak analogi yapmaktır (Aydın, 2006).

Metafor, Oxford Sözlük'te “iki şey arasındaki ortak özelliği göstermek ve güçlü bir betimleme yapmak, bir şeyi hayali olarak tasvir etmek için kullanılan sözcük ya da kavram” (Hornby, 2000) şeklinde tanımlanmaktadır. Edebî bir sanat olarak ise Cuddon, metaforu “konuşma sanatında bir şeyi başka bir şey aracılığıyla betimleme eylemi” cümlesiyle açıklar (Cuddon, 1999). Metaforu sadece konuşmaya ait bir figür olarak değerlendirmek kavramsal anlamda çok doğru olmaz. Çünkü metafor gerçekliği ve bilgiyi kavramada alternatif imkanlar sunan hatta zaman zaman kendine özgü gerçeklik ve bilgi üreten bir mekanizma işlevi de görebilmektedir (Çalışkan, 2009).

Bir diğer açıdan; metaforlar, kelimelerin başka anlamlar üstlenerek, bireylerde farklı anlamlar yarattığı sembolik söyleyişlerdir. Kelimenin dilde kullanımı süreklilik kazanarak belli bir zaman dilimi içinde sabitlenmiş anlamlarına gerçek anlam, kullanım içinde bir başka sözcüğün anlamını bir yönüyle üstlenmesiyle edindiği anlamlara da metafor denilmektedir (Guiraud, 1994). Bir şeyin metafor olarak kabul edilebilmesi için üç sorunun cevaplandırılması gerekir; 1)metaforun konusu nedir, 2) metaforun kaynağı nedir, 3) metaforun kaynağından konusuna aktarılması istenen (düşünülen) özellikler nelerdir (Forceville, 2002)? Örneğin kırmızı aşk gibidir cümlesine bakalım. Kırmızı metaforun konusu aşk metaforun kaynağı olmaktadır. Öğretmen adayı; kaynaktan konuya şu düşünceleri aktarmak istiyor olabilir: “kırmızı giyimli güzel bir kıza aşık olduğunuzda yapmanız gereken ona kırmızı bir gül vermektir. Aşkıınızı ancak ona böyle anlatabilirsiniz.

Yöntem

Öğretmen adaylarının renklere ilişkin sahip oldukları algıları, metaforlar aracılığıyla belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik (olgubilim) desen kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim, bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 öğretim yılında Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesinin 4. sınıfında okuyan 160 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarına araştırmanın amacı anlatılarak, katılımın zorunlu olmadığı ve kimlik bilgilerinin özellikle yazılmaması gerektiği söylenerek uygulamaya geçilmiştir. Çalışma grubunun dağılımı aşağıdaki Tablo 1'de yer almaktadır:

Tablo 1: Çalışma grubunun bölümlere göre dağılımı

Bölüm	Kız	Erkek
Beden Eğitimi	5	4
Sınıf Öğretmenliği	21	11
Fen Bilgisi Öğretmenliği	26	32
Türkçe Öğretmenliği	17	12
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	15	17
Toplam	84	76

Verilerin Toplanması

Araştırmada, öğretmen adaylarının renkleri hangi metaforlar ile nitelediklerini belirlemek amacıyla, onlara “renk (adı belirtilerek)gibidir. Çünkü.....” şeklinde görüşlerini belirtmeleri istenen anketler verilip 30 dakikalık süre içinde doldurmaları sağlanmıştır. Anket uygulaması; 16 Aralık - 31 Aralık 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan anket ekte yer almaktadır. Ayrıca öğretmen adaylarından ankette yer almayan renkleri de eğer isterler ise ekleyebilecekleri hatırlatılmıştır. Ancak sunulan renkler dışında renk tercihinde bulunan öğretmen adayı olmamıştır.

Veri Analizi

Bu çalışmada, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde “içerik analizi” tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu bağlamda çalışmada veri analizi için şu yol izlenmiştir:

1.Adlandırma aşaması: Bu aşamada öğrencilerin yazdığı metaforlar tek tek adlandırılarak listelenmiştir.

2.Kategori oluşturma aşaması: Öğrencilerin ürettiği metaforlar kavramsal kategoriler altında gruplandırılmıştır.

3.Geçerlik ve güvenilirlik aşaması: Çalışmada, araştırma bütün süreçleri ile adım adım anlatılarak geçerliliği sağlanmıştır. Sınıflandırmaların güvenilirliğini artırmak için çalışma, önce araştırmacılar tarafından ayrı ayrı sınıflandırılmış ve karşılaştırılarak son şekli verilmiştir. Çalışmanın güvenilirlik hesaplaması Miles&Huberman (1994), Uyuşum Yüzdesi Formülü [$P = (Na / Na + Nd) \times 100$] (P: Uyuşum Yüzdesi, Na: Uyum Miktarı, Nd: Uyuşmazlık Miktarı) kullanılarak saptanmıştır. Güvenirlik hesaplamasındaki uyum yüzdesi % 70 olduğunda güvenilirlik yüzdesine ulaşılmış kabul edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışmanın "uyuşum yüzdesi" % 91 olarak bulunmuştur.

4.Frekans Ve Yüzdelerinin Hesaplanarak Yorumlanması Aşaması: Bu aşamada, metaforların frekansları çıkarılarak yüzdesi bulunmuş ve kavramsal kategoriler altında yorumlanmıştır.

Bulgular Ve Yorum

Bu kısımda renklere ilişkin metaforlar ve frekansları verilerek bulgular yorumlanmaktadır. Araştırma sonunda, katılımcılar renklere ilişkin olarak toplam 122 adet geçerli metafor üretmişlerdir. Kırmızı için 60 öğrenci tarafından 24 metafor, turuncu için 30 öğrenci tarafından 21 metafor, sarı için 48 öğrenci tarafından 19 metafor, mor için 42 öğrenci tarafından 35 metafor, mavi için 53 öğrenci tarafından 15 metafor ve son olarak yeşil için 51 öğrenci tarafından 18 metafor üretilmiştir. Her renk için farklı bir öğrenci sayısının çıkmasının nedeni, her öğrencinin her renk için metafor üretmemesinden kaynaklanmaktadır.

Kırmızıya İlişkin Metaforlar

Kırmızı renge ilişkin 60 öğrenci tarafından 24 geçerli metafor üretilmiştir. Kırmızı renge ilişkin metaforlar Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Kırmızı Renge İlişkin Öğretmen Adaylarının Ürettiği Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
Aşk	18	Bayrak	7
Ateş	7	Ferrari	3
Cinsellik	3	Şıklık	2
Cehennem	2	Kan	2
Aslan	1	Para	1
Yırtıcı Hayvan	1	Coşku	1
Gül	1	Şeytan	1
Uğur Böceği	1	Lider	1
Sevgi	1	Yaşam	1
Atom bombası	1	Asalet	1
Özgüven	1	Kaos	1
Yemek	1	Odak	1

Kırmızı'ya ilişkin metaforlara bakıldığında; aşk, bayrak ve ateş metaforlarının baskın metaforlar olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının % 53'ü bu üç metaforunda yoğunlaşmaktadır. Bu metaforlardan en çok tercih edilen "aşk" metaforuna ilişkin öğretmen adaylarının gerekçelerinden bazıları şunlardır; "kıpkırmızı alev gibi bir duygudur", "duyguları dorukta yaşatır", "içinde hayati duygular besler" "sevgi ve duygusallıktır". Öğretmen adaylarının "aşk" metaforu için daha çok romantik ve estetik unsurlar taşıyan gerekçeler ürettikleri görülmektedir. Öğretmen adaylarının kırmızı renk algısı açısından aşk ile cinselliği birbirinden ayırdıkları söylenebilir.

Bayrak, metaforunu üreten öğretmen adaylarının daha çok milliyetçi gerekçeler ürettikleri görülürken, ateş metaforunu üretenlerin baskın bir şekilde cinsellik çağrıştıran gerekçeler ürettikleri görülmektedir.

Kırmızı, tüm renklerin en sıcak olarak, şiddet ve gücü, coşkuyu, kan akışının hızlanmasını ve motive etme gücünü temsil etmektedir (Bakırcıoğlu, 2012). Sampson (1995) kırmızı rengi; tutkulu ve tehlikeli insanların rengi olarak ele almaktadır. Bu çalışmada da kırmızı, baskın ve ağırlıklı bir şekilde tutku ve romantizmin rengi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumun, çalışma grubunun 21-25 yaş aralığında üniversite öğrencileri olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak çalışmada, tehdit ve tehlike kapsamında nitelenebilecek gerekçeler olmadığı görülmektedir. Bu farklılığın sosyo-kültürel farklılığın bir sonucu olduğu ileri sürülebilir.

Turuncuya İlişkin Metaforlar

Turuncu renge ilişkin 30 öğrenci tarafından 21 geçerli metafor üretilmiştir. Turuncu renge ilişkin metaforlar Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 3: Turuncu Renge İlişkin Öğretmen Adaylarının Ürettiği Metaforlar

Metafor	f	Metafor	F
Portakal	5	Sağlık	3
Deli-Dolu Olmak	3	Kahkaha	2
Mutluluk	1	Kelebek	1

Hüzün	1	Madalyon	1
Sonbahar	1	Kötü Arkadaş	1
Öksürük Şurubu	1	Çiçek	1
Bsitlik	1	Şeker	1
Kazak	1	Aşk	1
Çocuk	1	Bahar	1
Anne	1	Sakız	1
Yolculuk	1		

Turuncu'ya ilişkin metaforlara bakıldığında; Portakal, Sağlık, Deli-dolu olmak ve kakhaha metaforlarının baskın metaforlar olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının % 43'ü bu dört metaforunda yoğunlaşmaktadır. Bu metaforlardan portakal, kış teması ile ilişkilendirilerek zinde ve enerjik olmaya adaklanırken, sağlık metaforu altında kış meyvelerine ve vitamin olgusuna ilişkin gerekçeler üretilmektedir. Bir yönü ile portakal ve sağlık birbirini tamamlayan metaforlar olarak göze çarpmaktadır. Bu bağlamda, turuncunun insanlarda sağlıklı ve enerjik olma hissi yarattığı ileri sürülebilir.

Benzer şekilde deli-dolu olmak ve kakhaha metaforları da birbirini tamamlayan bir bağlam içinde, eğlenceli ve neşeli, sıra dışı ama rahatsız edici olmayan bir izlenim yaratmaktadır. Bu yönü ile turuncu rengin bütün metaforlar göz önüne alınarak yapılan değerlendirmesinden şu sonuç çıkarılabilir; turuncu insana yaşama sevinci yükleyen pozitif bir renktir. Hüzün metaforunda bile ileri sürülen gerekçe şudur: "akşam üstü sevdiğinden ayrılmak zorunda kalmak". Benzer şekilde "kötü arkadaş" metaforunda da karşılıksız sevgiye atıfta bulunmaktadır. Görüldüğü gibi en olumsuz olarak ele alınabilecek metaforlarda bile bir incelik ve nezaket olduğu görülmektedir. Dolayısı turuncu rengin, renk skalası içinde insana huzur, güven ve sıcaklık veren sevginin rengi olarak nitelendirilmesi normal karşılanabilir.

Turuncu renk; heyecan, mutluluk verici, dinamik, dikkat çekici, çarpıcı, iç açıcı, canlılık, cesaret, güven verici ve yapıcı bir renktir (Bakırcıoğlu, 2012; Sharma, 2007). Çalışmanın bu betimlemeyi desteklediği görülmektedir. Öyle ise günlük yaşamda turuncu rengin kullanımının özendirilmesi, eğitim-öğretim ortamında ve ders materyallerinde ve araç-gereçlerinde kullanımının desteklenmesi gerektiği söylenebilir.

Sarıya İlişkin Metaforlar

Sarı renge ilişkin 48 öğrenci tarafından 19 geçerli metafor üretilmiştir. Sarı renge ilişkin metaforlar Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 4: Sarı Renge İlişkin Öğretmen Adaylarının Ürettiği Metaforlar

Metafor	f	Metafor	F
Güneş	5	Sonbahar	4
Hüzün	2	Ayrılık	2
Sağlık	1	Safılık	1
Sevimli	1	Trafik	1
Işık	1	Limon	1
Saç	1	Papatya	1
Hastalık	1	Çocuk	1
Anne	1	Üniversite	1
Adalet	1	Tiksinmek	1
Ölüm	1		

Sarı'ya ilişkin metaforlara bakıldığında; güneş, sonbahar, hüznün ve ayrılık metaforlarının baskın metaforlar olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının % 69'u bu dört metafora yoğunlaşmaktadır. Yaşamsal öneme sahip güneşin sonbaharda değer ve ihtiyacının artması, özellikle eylül-ekim aylarında özellikle okul yaşantıları nedeniyle ayrılıklar yaşanma burada üretilen metaforların melankolik bir hava yansıtmasına neden olmaktadır. Bir öğretmen adayı tarafından ileri sürülen şu gerekçe sarı'ya ilişkin bütün duyguların özeti olarak düşünülebilir: "yaprığın dalından ayrılması gibi kaçınılmaz ve hüznüldür, gözyaşı dökse ne fayda".

Sarı renk; iyimserlik parlaklık, neşe, heyecan, hırs, özgürlük, açık görüşlülük, ilham, bilgeliği, entelektüel bir bakış, yöneticilik duygularını yansıtır (Bakırcıoğlu, 2012; Andrews, 1995). Görüldüğü üzere akademik alan yazında ileri sürülen sarı renge ilişkin betimlemelerin, çoğunlukla öğretmen adayları tarafından paylaşılmadığı görülmektedir. Bunun nedeni olarak, yaş, deneyim ve ayrılık hüznlerini akıl yoluyla içselleştirememeleri söylenebilir.

Mora İlişkin Metaforlar

Mor renge ilişkin 42 öğrenci tarafından 35 geçerli metafor üretilmiştir. Mor renge ilişkin metaforlar Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 5: Mor Renge İlişkin Öğretmen Adaylarının Ürettiği Metaforlar

Metafor	f	Metafor	F
Asalet	4	Depresyon	2
Gece	2	Menekşe	2
Hüznün	2	Tutsak	1
Evlilik	1	İhtişam	1
Koku	1	Huzur	1
Nefret	1	Şiddet	1
Mutluluk	1	Yara	1
Yaşam	1	İhtiras	1
Disiplin	1	Yarış	1
Gerginlik	1	Macera	1
Kararsızlık	1	Kıskançlık	1
Cesaret	1	Kral	1
Ölüm	1	Kitap	1
Çikolata	1	Karamsarlık	1
Karmaşa	1	Korku	1
Doğa	1	Aşk	1
Başarı	1	Anne	1
Mutfak	1		
Eşyası			

Mavi ve kırmızı rengin karışımı olan mor renk asilliği, zenginliği, lüksü, ihtişamı, hayal gücünü, konsantrasyonu arttırmayı ve kendine güveni simgeler. Mor renk; duyarlı, hayalci, iyi dinleyicilerin rengidir (Sampson, 1995). Mor, soyluluğun bilgeliğin ve nevroitik duyguların rengidir (Bakırcıoğlu, 2012). Öğretmen adayları tarafından mor renge ilişkin üretilen metaforlara ve gerekçelerine bakıldığında; mor rengin herhangi bir kategori içine yerleştirilemeyeceği görülmektedir. Şiddetten mutfak eşyasına kadar uzun bir yelpazeye yayılan mor rengin insanların sıradışlıklarının bir yansıması şeklinde dışa vurulduğu

söylenbilir. Morun insanda ortaya çıkan dışa vurumunun ise kişinin anlık duygu durumu ile ilişkili olduğu ileri sürülebilir. Mora ilişkin dağınıklık şu gerekçelere bakıldığında hemen kendini göstermektedir : "bilinçaltının yansımadır", "mor demek husumet demektir", "karanlık düşüncelere yönelir", "yaşamı dorukta yaşamaktır", "düzenli bir hayat ve huzur demektir", "güzellik ve asalettir" ve son olarak "düşünmek ve anlamaktır".

Maviye İlişkin Metaforlar

Mavi renge ilişkin 53 öğrenci tarafından 15 geçerli metafor üretilmiştir. Mavi renge ilişkin metaforlar Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 6: Mavi Renge İlişkin Öğretmen Adaylarının Ürettiği Metaforlar

Metafor	f	Metafor	F
Gökyüzü	5	Deniz	10
Huzur	8	Mutluluk	4
Özgürlük	4	Güven	2
Hayat	2	Bulut	1
Tatil	1	Anne	1
Esir	1	Okul	1
Sonsuzluk	1	Şirinler	1
Umut	1		

Mavi'ye ilişkin metaforlara bakıldığında; gökyüzü, deniz ve huzur metaforlarının baskın metaforlar olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının % 62'si bu üç metaforda yoğunlaşmaktadır.

Mavi renk; özgürlüğü, huzuru, sakinliği, güveni, sadakati, yeteneği, güzelliği, barışı, sevgiyi, derin ruh dünyasını, şifayı ve görev bilincini sembolize eder. Mavi rengi sevenler düzenli, sabırlı kişilerdir ve paylaşımaya açıktırlar (Koca ve Koç, 2008). Öğretmen adaylarından elde edilen metafor ve gerekçelerine bakıldığında alan yazında yer alan mavi betimlemelerini birebir yansıttığı görülmektedir. Mavi'ye ilişkin evrensel sayılabilecek bu renk algısının gökyüzünün rengi olarak bütün yaşamımızı kuşatan gücünden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yeşile İlişkin Metaforlar

Yeşil renge ilişkin 51 öğrenci tarafından 18 geçerli metafor üretilmiştir. Yeşil renge ilişkin metaforlar Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 7: Yeşil Renge İlişkin Öğretmen Adaylarının Ürettiği Metaforlar

Metafor	f	Metafor	F
Doğa	20	Huzur	8
Çimen	4	Hayat	3
Orman	2	Nefes	2
Güzellik	2	Güven	1
Piknik	1	Ev	1
İhtilal	1	Asker	1
Su	1	Türbe	1
İlaç	1	Baba	1
Masumiyet	1	Kuş	1

Yeşil'e ilişkin metaforlara bakıldığında; doğa, huzur ve çimen metaforlarının baskın metaforlar olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının % 63'ü bu üç metaforda yoğunlaşmaktadır. Yeşile ilişkin gerekçelere bakıldığında ilkbahar ve yeniden uyanış temasının

nereye de tek bir tema gibi ortaya çıktığı söylenebilir. Bu yönü ile yeşil de mavi gibi insan zihninde standart bir kabule ulaşmış bir renk olarak düşünülebilir.

Yeşil, tabiata egemen olan, insana huzur veren, rahatlatan, denge sağlayıcı ve iç açan bir renktir. Uyum ve güven verici etkiye sahiptir (Bakırcıoğlu, 2012; Kaşıkçı, 2006). Alan yazın betimlemesi ile çalışmadan elde edilen metafor ve gerekçeleri de birbirini tamamlamakta ve desteklemektedir.

SONUÇ

Renklerde var olan ve anlam kazanan yaşamın niteliğinin artırılmasının yollarından biri de renkleri eğitim-öğretimde daha güçlü bir şekilde kullanmak olabilir.

Mavi ve yeşil her yerde kullanılabilir olan standartlar renkler olarak göze çarparken, kırmızı kullanılmasında temkinli davranılması gereken bir renk olarak ortaya çıkmaktadır. Turuncu mutluluk ve neşenin rengi olarak ortaya çıkarken, mor farklılığın sıradışılığın rengi olarak ortaya çıkmaktadır. Sarı, kabullenilmiş dingin bir yaşamın rengi olarak kendini açıkça belli etmektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara bir bütün olarak bakıldığında, eğitim-öğretim sürecinde, okul mimarisinden eğitim materyal ve araç-gereçlerine kadar turuncu rengin baskın olarak kullanılması ve ağırlıklı olarak mavi ve yeşil ile desteklenmesi gerektiği ileri sürülebilir. Kırmızı ve morun ise kullanımında özenli davranılması gerektiği, uygun zemin ve ortamlarda kullanıldığında çok zengin ve yararlı etkiler bırakacağı ileri sürülebilir.

KAYNAKÇA

- AKSAN, D. (1998). *Dilbilim seçkisi: Günümüz Dilbilimiyle İlgili Yazılardan Çeviriler*, Ankara: TDK Yayını.
- ANDREWS, T. (1995). *Renklerle Tedavi*, (Çev: Tuğrul Ökten), İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- ARTUT, K. (2007). *Sanat Eğitimi, Geliştirilmiş 5. Baskı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- AYDIN, İ. H. (2006). "Bir Felsefi Metafor "Yolda Olmak", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 3, s.: 9-22.
- BAKIRCIOĞLU, R. (2012). *Ansiklopedik Eğitim Ve Psikoloji Sözlüğü*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- CUDDON, J. A. (1999). *The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory*, London.
- ÇALIŞKAN, N. (2009). "Metaforların İzinde Bir Yazarın Kavram Dünyasına Giriş: Cemil Meriç'in Bu Ülke'sinde Kitap Metaforları", *Dil Araştırmaları*, S. 4, Bahar 2009, 87-100 ss.
- FORCEVILLE, C. (2002). "The Identification of Target and Source in Pictorial Metaphors", *Journal of Pragmatics*, 34, 1-14.
- GUIRAUD, P. (1994). *Göstergebilim*, (Çev.: M. Yalçın), Ankara: İmge Kitabevi.
- HORNBY, A. S. (2000). *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, 6 th Edition, Oxford University Press.
- KAŞIKÇI, E. (2006). *İmaj İletişim & Beden Dili*, İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- KOCA, E. Ve KOÇ, F. (2008). "Çalışan Kadınların Giysi Seçimleri ve Renk Tercihleri", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7/24, s.:171-200.
- LAKOFF, G., Ve KOVECSES, Z. (1987). *The Cognitive Model of Anger Inherent in American English. İn Cultural Models in Language and Thought*. (Edts. D. Holland, N. Quinn). Cambridge University Press.
- LAKOFF, G. Ve JOHNSON, M. (2005). *Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil* (Çev: G. Y. Demir), İstanbul: Paradigma Yayınları.

-
- LEVINE, P.M. (2005). *Metaphors and Images of Classrooms*, ERIC: EJ724893
- MORGAN, G. (1998). *Yönetim Ve Örgüt Teorilerinde Metafor*, İstanbul: Mess Yayınları.
- MILES, M.B. & HUBERMAN, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis*, 2nd Ed., Newbury Park, CA: Sage.
- SHARMA, R. (2007). *Renklerle Tedavi*, (Çev: Elçin Kafalı), İstanbul: Nokta Kitap
- SALMAN, Y. (2003). "Dilin Düşevreni: Eğretilme", *Kitaplık*, Sayı: 65(Ekim), s.: 53 -54. İstanbul: YKY Yayını.
- SAMPSON, E. (2005). *İmaj Faktörü*, (Çev: Hakan İlgün), İstanbul: Rota Yayınları.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

EK: Araştırmada kullanılan ölçme aracı

Sevgili Öğretmen Adayları,

Yaşam beyazdan siyaha sonsuz bir renk denizidir. Renklere ilişkin düşüncelerimiz ve onların bizim yaşamımız için bazı özel anlamları vardır. Aşağıda yer alan cümle kurgusunu kendinizce, özgür olarak herhangi bir baskı altında hissetmeden dilediğiniz gibi tamamlayınız. Sadece küfür, kaba ve nezaket dışı sözler kullanmamanız tercih edilir.

Bu çalışma, bilimsel bir araştırma olup, KİMLİK BİLGİLERİNİZİ belirtmenize gerek yoktur. Bulgular bilimsel araştırma dışında herhangi bir yerde kullanılmayacaktır.

Araştırmacılar
İmza

Kırmızı.....gibidir,
çünkü;.....
Turuncu.....gibidir,
çünkü;.....
Sarı.....gibidir,
çünkü;.....
Mor.....gibidir,
çünkü;.....
Mavi.....gibidir,
çünkü;.....
Yeşil.....gibidir,
çünkü;.....